

הלכות ברכות סימן נג

(י) **בנעימה, תבוא עליו ברכה, והוא שיתפלל בכבוד ראש ועומד באימה ויברא, אבל אם מכון להשימה קולו ושמת בקולו הרי זה (טו) מלכה. ומכל מקום כל שמאריך בתפלתו לא טוב (טו) (טו) עושה מפני טרח (לו) העבור: יב** * אין מניין * מי שקורא (לו) לא לפי"ן (י) עיני"ן (לה) ולעני"ן אלפי"ן: יג נפוחת, והוא מי שפגדו קרוע (לט) וזרועותיו מגלים, לא ירד (מ) לפני התבה: יד (מא) סומא יורד לפני (יח) [יח] התבה, ובכלבד (מב) שלא יקרא בתורה, משום דברים שכתב אי אתה רשאי לאמרם על פה: טו שליח-צבור קבוע יורד לפני התבה מעצמו (מג) * ולא ימתין שיאמרו לו: טז מי שאינו שליח-צבור

באר היטב

נכנס בשנת י"ד עד תחלת ליל-שבת שהוא יום שגולד בו, אבל אם מתפללים ערבית בלילה מחר לעבר לפני התבה. והא דאמרינן בכ"מ י"ג שנה ויום א' פי' דקעינן י"ג שנה שלמים וינין שמתחיל היום שגולד בו יום א' קרינן בו, ב"ח מ"א ט"ז שכנה"ג, וכ"כ השי"ף בח"מ סי' ל"ה וסמ"ע שם. ועי' בשכנה"ג סי' נה בהגהת הטור סעיף ו' שמביא בשם תשובת כ"י מהר"י ברונא שקב"ד דאפלו סי' נה י"ג שנה ויום א' אינו נקרא גדול עד שיצבור אותו היום, והביא ראיות ע"ז ע"ש: (יז) **בנעימה.** דאיתא בפסקתא: כפר את ה' מהוה קרי בה מגורף. ומי שיש לו קול נעים ירנן להקב"ה ולא שאר רננות, ס"ח סי' רנא: (טז) **מגנה.** דאיתא בס"ח בשע"ה שרשב"ג יצא להרג אמר לו ר"י אחי מפני מה אני יוצא להרג (א"ל) שמא היית דורש ברבים ושמתם בלבך ונהנית מר"ח: א"ל אחי נתמנתי ע"כ: (טז) **עושה.** אם לא ברצון הנהגה, אפלו שבת וי"ט, ואף ברצון הנהגה להאריך יותר מדי הרי זה מגנה, ורש"י פ"י דחילין (י) עיני"ן. וה"ה למי שקורא חתי"ן ההי"ן. ואם פלם מדברים ק"ך מחר להיות ש"ן, הנדב"ג כנה"ג מ"א ע"ת ע"ש. כשנזר מעניית בהפעולים, ותרצו שם דקשהיה מהפנן לקרות חתי"ת קורא אותה שפיר ע"י טרח ע"ש, אבל בהפעולים תוצר דה"מ היא דאפשר באחר אבל היא לא נמצאת מחזר ומגדף, דדלמא קשהיה מציע לזה הפסוק ויציאו בו היה מטריח את עצמו לקרות בהגן ולא היה דחק איד קאמר לה כשאתה מציע אצל וחקיית לה' לא נמצאת מחזר ומגדף, דדלמא קשהיה מציע לזה הפסוק ויציאו בו היה מטריח את עצמו לקרות בהגן ולא היה מתזר ומגדף, אלא העקר כמו שתרצו בהפעולים, פ"יח: (יח) **התבה.** ותיב בכל המצות, ב"ח מ"א דלא קניצ. בתשובת חו"י סי' קנ"ה העלה שיש להעביר חזן

משנה ברורה

ואחר-כך יתפלל [ס"ח סי' רנ"א]: (לה) **מגנה.** איתא בספר חסידים: בשעה שברך שמעון בן גמליאל יצא לדין להרג אמר לרבי ישמעאל כהן גדול: אחי, מפני מה אני יוצא להרג, אמר לו: שמא היית דורש ברבים ושמת לךך ונהנית מדבריי-תורה; אמר לו: אחי, נתמנתי: (לו) **העבור.** כתב ב"ש-של-שלמה סימן נ: אסור לו להאריך שלא ברצון הנהגה אפלו בשבת ויום-טוב; ואף ברצון הנהגה יתר מדי מגנה⁴⁴, כי אין זה לא מחציו לה' ולא מחציו לכם. כתב שניר כנסת הגדולה בשם תשובת ר"י ברונא: שליח-צבור שפסל קולו, אם נשמע כאלו הוא מרמת ושבור, פסול. עוד כתב: אם שני חזנים שרים, כהן קורם ללוי, לוי לישׂראל, ותלמיד-חכם קורם לעם-הארץ אפלו

שערי תשובה

במ"ב ובשו"ת ארח לצדיק סי' ה: [טז] **עושה.** עכ"ט. ועי' באמונת-שמואל סי' טו בזן שקולו נמוך וחסל ומאריך בתפלה, יכולים לרחותו, ועי' בחשיבות ה"ח מה שמקורם בבכ"ז נגונים שמנגנים כו' וזכריא וא"ו ע"ש: [יח] **התבה.** עכ"ט, ועי' בשאלת-יעיב"ח ח"א סי' עה וחי"ב סימן ס"ו. ומדבריי חתי"ן נראה דאף בתחלת דבריו קאי על ימים נוראים, מ"מ מהטעמים שכתב יש למנוע אף בשאר ימות השנה אם יש אחר שראוי ונגזר כמותו, ובשאלת-יעיב"ח ומור קציעה כתב שהוא פסול, ודבריי ומח"ב העלה להקלה דבשאר ימות השנה יכול להיות ש"ן מאחר שכן דעת הרמב"ם והרא"ש ושאר פוסקים וקרן, אף במים נוראים יש לחל לדברי חתי"ן, ועי' באשל-אברהם סי"ב ב דה"ה חרש בשם הרשב"ש, והבר"י כתב שכ"כ ג"כ אביו בהשפ"ץ ח"ג סי' קיג, ונראה לענין ימים נוראים דינו כסומא, אע"פ שאפשר לחלק קצת ולומר דמדבר ואינו שומע הרי הוא ככל אדם, מ"מ נראה להחמיר במים נוראים, ועי' לעיל מ"א סי"ח, וגם שיש קצת בלבול בתפלה ע"י"ו במים נוראים שאז אין לו ידיעה בתחלה ולא בסוף מה שהקהל עוין אחריו ואיך הם עומדים אם באמצע הפרק או בין הפרקים. אבל מי ששומע, רק שנתקלקל אצלו וחס השמיעה כדרך הנזקים שכתבה אונם קצת משמע ומ"מ שומעים ויודעים מצד

באור הלכה

להאבל, ויש לצרף בזה גס"פ דעת הבי"ת יוסף והש"ג שמקלין בזה כנ"ל: * אין מניין. לכאורה הוא הדין באקראי אינו יכול לירד לפני התבה להיות ש"ן, כיון שהשעם הוא דאינו מוציא את השכות מפי שתקונו, אבל אין להביא ראיה לזה מתוספות ומגלה [ע"ב] ד"ה קשאתה, דהקשו מנכ"י חתא אף הורידו רבי כשנזר מענייתו, ויש לרחות דהעניית-צבור אקראי הוא כמו קבע, כדמוכח שם עמוד א תוספות ד"ה ואינו עובר עי"ש, ועי' לעיל במה שכתבנו בשם הר"ן לענין מלוי וכן דאפלו באקראי יש להחמיר בדאיכא אחר, וכל-שכן בזה שיש להחמיר תמיד על-צ"ל-פנים בדאיכא אחר אפלו באקראי: * מי שקורא וכו'. עי' לקמן בסיומן כתב ב"י סעיף קטן ל דמקל בזה בזמננו שאין רב העם מבחינים בזה⁴⁶: * ולא ימתין. ובבאור הגנ"א סוטה לזה מצאנו י"א ע"ב מלך תפלה. עי' שם. ומתושר גס"פ אין מוכח רק דאין צריך לטוב אבל לא דאין צריך

הוא כהן, וכל-שכן לוי: **יב (לו) לא לפי"ן עיני"ן.** פרוש, הברת העיני"ן⁴⁵ הוא בחזק ועמקה יותר מהברת האלף. והוא הדין למי שקורא חתי"ן הרי"ן או (לג) שקורא ל"שבלת" "סבלת". ואם פלם מדברים ק"ך, מחר להיות שליח-צבור [מ"א בשם הרדב"ן]. ודע עוד, דהוא הדין לכל מי שאינו יכול להוציא האותיות בתקונו, כגון שהוא כבד פה וכבד לשון, גס"פ אין מורידין אותו לפני התבה [בן מוכח מהמקמ"ב פ"ק טו מהלכות נשיאת פנים הלכה א, ופ"ק ח מהלכות תפלה הלכה יב, עי' שם בכספי-משנה. וצריך עיון מירושלמי פ"ק היה קורא הלכה ד דאיתא שם: אם היה לשונו ערוך, עי' שם בפני-משה דמתיר בענין זה מפני שמכל מקום אינו משנה האותיות מהזמן ע"ש, אכן לפי מה שפרש שם הבעל ספר חרדים את דברי הירושלמי ניחא: (לה) **ולעני"ן אלפי"ן.** עי' בפרי תרש אין מחר למנותו לשליח-צבור כקבע פן יודמן מחר אחר טוב התבה אפלו בחתי"ן ההי"ן, אבל בעל פני-משה הנ"ל חולק עליו וסובר דאפלו בדליכא אחר לא שרי כי אם היא דקשהוא מכון לקרות אותו לחי"ת על-ידי טרח יכול לקרות אותו שפיר. ונראה עוד, דאפלו לפרי-תרש אין מחר למנותו לשליח-צבור כקבע פן יודמן מחר אחר טוב משנה. רק לפעם זה מחר להורידו בדליכא ראוי כמותו, כהיה מעשה דרבי חזא שם במקרא: **יג (לט) וזרועותיו.** (לג) וגם כתפיו: (מ) לפני התבה. והכוונתו לשליח-צבור להפלתו⁴⁷, אבל פורס הוא (לד) על שמע לבד, וגם אינו קורא בתורה, שגנאי הוא: **יד (מא) סומא.** אפלו בשתי עיניו, (לה) ותיב בכל המצות מן התורה, דקניא לן כרפנן דרבי יהודא. ובתשובת חות-יאיר סימן קנ"ה העלה שאף-על-פי-כן לא יתפלל סומא במים נוראים, אפלו באחד מעיניו, היא דאיכא אחר ראוי ונגזר פיוצא בו, עי' שם טעמו⁴⁸, ובספר אליהו רבא באות י חולק עליו. ונראה לי (לו) דאף לדברי החות-יאיר, הינו רק שלא למנותו לכתחלה, אבל לא לסלקו משליח-צבור אם נעשה סומא. שליח-צבור שיש לו כבודות אונים (לז) שאינו שומע כלל, מסיק בחדושי ר' עקיבא איגר (למ) דלא יהיה שליח-צבור⁴⁹, דאף דאם לא השמיע לאוננו יצא, מכל מקום כיון דלכתחלה צריך להשמיע לאוננו, אינו מוציא אחרים לכתחלה⁵⁰: (מב) **שלא יקרא.** עי' לקמן סימן קלט סעיף ג בהג"ה⁵¹: **טז (מג) ולא**

שער הציצין

(לג) רמב"ם פ"ק טו מהלכות תפלה הלכה א, עי' שם בכספי-משנה: (לג) הגנ"א בשם הרי"ף וטור: (לד) משנה במגלה דף כד: (לה) ב"ח מגן אברהם ופרי תרש והגנ"א, דלא כנחלת-צבי: (לו) פשוט כיון דמצד הדין מחר אף להחיות-יאיר כדמוכח שם בדבריו, והפאר היטב נמן מקום לטעות בדבריו: (לז) מוכח משערי-תשובה בסיומן זה: (לח) משמע מנה אפלו בשאר ימי השנה, ודלא כשערי-תשובה דהוא אויל רק להתשב"ץ דלא מחשיב לה בשעת הדחק חסרון כמה שאינו משמיע לאוניו, וכבר השיג ר' עקיבא איגר. ונראה דקשאין ש"ן אחר, גם למונו הרע"א מחר:

הַלְכוֹת פְּרָבוֹת סִימָן נג

ביאורים ומוספים

להיות שליח-צבורי⁵⁷ וכו', מסיק דשליח-צבור לא יהיה⁵⁸.

[משנ"ב ס"ק מג]

שְׁחָרֵי כָּבֵד מְנַהֵג לְהַ52.

56) וכן לענין זימון, כתב השו"ע לקמן (סי' קצט ס"ד) שיכול לזמן ולהוציא אחרים ידי חובה, ואף לומר "על שהנחלת לאבותינו".

52) ולכן כתב הב"י שאף אין ראוי שימתין [ולא רק שאינו צריך], משום שאם ימתין נראה שאינו סומך על הציבור שמינהו וכך. אמנם לענין שליח ציבור לקריאת המגילה, לשון המשנ"ב לקמן (סי' תרצ ס"ק ג) שבקבוע שמינהו לכך "אין צריך" להמתין.

[משנ"ב ס"ק מד]

לְסַרְבֵּי53.

58) ובטעם הסוברים שממזר לא יהיה ש"ץ, כתב הערוך השלחן (סי"ז) שהוא משום שכל שנולד באיסור אין ראוי שיהיה סניגור, והוסיף, שטעם זה הוא הדין שגם חלל לא יהיה ש"ץ.

53) ומי שמבקשים ממנו להיות ש"ץ לפסוקי דומרה או לסליחות, כתב הא"א (בוטשאטש, ס"ט"ז) שלא יסרב, שהדין לסרב בתחילה הוא דוקא כשמבקשים ממנו להיות ש"ץ לתפילת שמונה עשרה. וכן לענין קריאת המגילה, כתב הרמ"א לקמן (סי' תרצ ס"א) ובמשנ"ב שם (ס"ק ג) שלא יקרא את המגילה בציבור עד שיאמרו לו קרא, אך לא כתוב שצריך בתחילה לסרב.

[משנ"ב ס"ק נא]

כִּינּוּן שְׁלֵא עֲשֵׂה שְׁלֵא בְּהַגְוֹן, אֶבֶל רַב תְּקַהֵל וְכוּלִין לְהַעֲבִירוֹ59) וכו', וְעֲקָשׁוֹ הַרְשׁוֹת לְהַעֲבִירוֹ רַק בְּיַד שְׂבָעַת טוֹבֵי הַעִיר60.

ובמקום שאין אחראי למנות ש"ץ [כגון בבית הכנסת שיש הרבה מונינים], כתב הא"א (שם) שיכול לגשת מעצמו לשמש כש"ץ, ודוקא כשיודע שהציבור לא מקפיד על כך, ויודע שהוא מתאים לזה.

59) אמנם להלן (ס"ק עג) כתב שכדי שלא יחשדו שנמצא בו פסול, אין להעביר חזן וכן שאר מנויים אם לא נמצא בו פסול בעדים (שונה הלכות ס"ה).

וכן כשיודע שאין שם מי שיותר ראוי ממנו להיות ש"ץ, כתב הא"א (שם) שלא יסרב, שהסירוב נראה כדרך גאווה.

60) וענין שבעה טובי העיר, כתב לקמן (סי' קנג ס"ק כט) בשם הרשב"א, שהם אנשים שהעמידום הציבור פרנסים על עניני העיר והרי הם כאפורופסים עליהם, וכשהם שבעה יש להם רשות לכל דבר כאילו עשו כן כל בני העיר, אף על פי שלא העמידו אותם על דבר זה בפירוש, אבל בפחות משבעה אין כוחם להיות ככל בני העיר עד שיטלו רשות בפירוש מבני העיר. וראה עוד מה שכתבנו שם.

וכן אם חושש שאם יסרב יגש מי שאינו הגון, כתב הא"א (שם) שלא יסרב.

[משנ"ב ס"ק מה]

דְּאִין מְסַרְבִּין לְגְדוּל54.

ובמקום שאין מי שניגש והתפילה מתעכבת שלא לצורך, כתב בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' קיב) שיכול לגשת מעצמו.

[משנ"ב ס"ק נג]

הוא הדין בקל המנויים יכול למחות⁶¹.

54) אכן אם יש סיבה שמחמתה הוא מסרב כגון שחושש שלא ימלא את תפקידו כראוי, כתב הכף החיים (ס"ק ע) שיכול לסרב אפילו לאדם גדול.

61) אמנם לעיל (ס"ק נא) כתב שהטעם שיכול לעכב בעת מינוי שליח ציבור הוא משום שהתפילות במקום התמידים תקנום [וראה פמ"ג א"א ס"ק כ].

[משנ"ב ס"ק מז]

דְּכִינּוּן שְׁלֵא שְׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ בְּהַדְרָא דְּבָרֵי אֶפְיָקוֹרְסוֹת65.

[משנ"ב שם]

מֵה שְׂאִין פֶּן עֲמָה שְׂבָלָם בְּקִיָּאִים62, רַק הַשְּׁלִיחַ-צְבוּר הוּא לְפִיּוּטִים63.

55) ואפיקורס, כגון הכופר בתחיית המתים או אינו מאמין בגאולה העתידה, וכל שכן אם אינו מאמין בתורה מן השמים או בגמול ועונש, כתב לקמן (סי' קכו ס"ק ב) שאסור להניחו להיות שליח ציבור, ואם עמד בחזקה אין עונים אמן אחריו. ולהלן סי"ח נתבאר עוד מעניני אפיקורסות.

62) והבקי אינו יוצא אפילו בדיעבד בחזרת הש"ץ, וכמו שכתב לקמן סי' קכד ס"ק א.

63) ובטעם הדבר שאף שכולם בקיאים הש"ץ חוזר על התפילה, כתב לקמן (שם ס"ק יב) שתקנו חז"ל שיחזור הש"ץ התפילה לעולם שמה יהיה פעם אחת בבית הכנסת מי שאינו בקי ויוציאו הש"ץ ידי חובתו.

[משנ"ב ס"ק נ]

דְּאֶבְרָהֶם נִקְרָא אֵב הַמּוֹן גֹּיִם66) וכו', דְּמֵתָר לְכַתֵּב תְּפִלִּין, מֵתָר

הַלְכוֹת בְּרֻכּוֹת סִימָן נג

פד באר הגולה

שמתפלל בתורה ודרך אלמות (סו) אין עונין אמן אחר ברכותיו (בנימין זאב סי' קסג ואגודה פרק כיצד מכריזין):
כג (סו) "שכר שליח צבור פורעים (סח) מקפת הקהל, אף על פי שהשליח צבור מוציא הדין כעשיר, אבל מקום אין יד העני משגת כעשיר: הגה ויש אומרים שגובין (סט) חצי לפי ממונו וחצי לפי הנפשות, וכן הוא מנהג (כח) הקהלות (מהר"ם פדואה סי' מב): **כד** יצבור שצריכין לשכור רב ושליח צבור ואין בידם כדי שכר שניהם, אם הוא רב מבהק וגדול בתורה ובקי בהוראה (עא) הוא (כט) קודם, (עב) ואם לאו *שליח צבור קודם: **כה** אין מסלקין (עג) חזן מאמנותו אלא אם כן נמצא (עד) בו (ל) פסול: הגה (עה) ואין מסלקין אותו משום (לא) גלגל רגון בעלמא, כגון שצא עליו שם (עו) שנתפס עם (לג) הכותית (עז) או שמטר אדם, אבל אם באו

באר היטב

ואין להתקוטט בעבור שום מצוה, שהרי שנינו מצנוה מושכים ידיהם מלקח הפנים, ד"מ מט"מ, מגן אברהם: (כח) הקהלות. ובמקום שאין מנהג יבוא לפי ממונו, עין מגן אברהם: (כט) קודם. כתב כנה"ג בשם השו"ב א' דלמנוי חכם מרביץ תורה אפלו המעוט יוכל לכהן לרב, ובמי שאינו ראוי להיות חכם אפלו יחיד יכול למחות, וכן פסק הרשד"ם חלק ארתיים סי' לג, ועין ע"ת: **(ל)** רגון. אבל למנותו לכתחלה אפלו ברגון בעלמא אין למנותו לכתחלה, וזהו שכתב המחבר לעיל סעיף ד ושללא יצא עליו שם רע, ע"ת וע"ל סעיף קטן ז מ"ש שם: **(לג)** הכותית. ומ"מ יש להושיב ב"ד על פכה, מהר"ט כנה"ג.

שערי תשובה

אפרים שער ג וכפתח שערים שם על דברי המג"א פנה: **(לא)** רגון. עכ"ה. ועין כר"י שהביא מהרד"כ בשם הרמב"ם תשובה מכת"י שאין מורדין אדם מקדושתו מפנה דברי גולה ועד חזן הנקטת אא"כ עבר בברית כפרות, ואם לא תחבר עליו זה אינו מן הדין להסירו ולא לפרסמו, ואם נתקם עליו בעדים אין להסירו אם קבל עליו מה שהוא חוב מן הדין ע"ש:

(ל) פסול. ואז אין מקבלין אותו ואפלו נשבע שלא ילקח ברכים אלו, עד **(לא)** רגון. אבל למנותו לכתחלה אפלו ברגון בעלמא אין למנותו לכתחלה, וזהו שכתב המחבר לעיל סעיף ד ושללא יצא עליו שם רע, ע"ת וע"ל סעיף קטן ז מ"ש שם: **(לג)** הכותית. ומ"מ יש להושיב ב"ד על פכה, מהר"ט כנה"ג.

באר הלכה

יכרב, שלא להפסיק בתפלה: * שליח צבור. עין במשנה ברורה, והוא נובע מתשובת הרא"ש. ומזה נראה האדם גדול החיוב על כל עיר לשכור להם רב שיורה להם במצות התורה ומשפטיה אף להתנהג, ולא יהיו כעוררים המגששים באפלה, דאפלו אם על ידיה נדחית לגמרי מצות תפלה אצלם, גם כן החיוב הזה הוא קודם; וכפרט אם אנשי העיר יכולין גם כן להתפטר לעצמן, בודאי זה קודם. ומזה ימלאו רחמי ופחד איהם מהעצרות הנמצאים מחזין למדינה שאין להם רב ומורה צדק בעירם, ועון גדול הוא כמו שכתבנו; הגם שלוקחין להם שוחט ובודק, עם כל זה הלא צריכין לאיש מורה צדק שיורה להם דיני שבת ויום טוב, והלכות פסח התמורה, ודיני טבילת מקוה, וכל פרטי הלכות נדה, ושאר דיני תורתנו הקדושה אשר יעשה אתם האדם וחי בהם [אם לא שהשוחט ובודק שלהם הוא למנון גדול ובקי בחדרי התורה ויש לו סמכות על הוראות המגדולים המפורסמים מדינתו]. וכל שכן שיש ששוכרין להם ש"ץ מפורסם למנון גדול בעד כמה מאות רובל-כסף לשנה שינצו להם בקול גנים, ובעשור פנה היו יכולין לקח להם רב ומורה צדק וגם ש"ץ שיהיה יוכל לעבר להם התבה בשבת ויום טוב וראש השנה ויום הכפורים, כאשר מקרינו חתנינו, ובודאי היה מתקבל עבור זה תפלתם למרום, מה שאין כן עתה שהתמנות הש"ץ הוא שלא לשם שמים, על זה נאמר 'עתנה עלי בקולה על כן שנאתיה', וסוף דבר הוא ששל"י יודי זה הלכת העיר מדיח לדחי, שאין להם מורה ומנהיג בדרך ה', ובאים על ידי זה לדי חלול שבת ויום טוב ואכילת חמשה חמץ חס ושלום, ומי יודע עוד כמה אסורים מחיבי כרתות חס ושלום, השם ישמרנו מאנשים כאלו: * אם באו עליו עדים. עין במשנה ברורה לענין קלא דלא פסיק, ועין באר הגר"א שפעני: שגין פט עמוד א, כחבוב לו עמוד ב, והוא מה שאמר שם בגמרא: יצא שם מנהג בעיר אין חוששין לה, ומשמע לכאורה דאפלו קלא דלא פסיק, דאם לא כן יפל קשית הגמרא שם ע"ש. ובכל-בו, שפמנו מקור דין זה, איהא: עדים כשרים, משמע לכאורה דכל שפון קלא דלא פסיק בברו בודאי לא מהני. ובתשובות חתם סופר סימן יא הביא דברי זה הפ"ל בו ופסיק דאפלו קלא דלא פסיק, אם הוא מרצה לכל הקהל להתחייב לחזן אין צריך למחות בידם, אמנם אם נמצא אחד מהם שמוחה ואומר אני מאמין לקלא דלא פסיק הזה, יכול למחות בו להעבירו. ועד כמה שם, דלפעמים מורדין אותו על ידי קלא דלא פסיק אפלו באין מוחה, כגון שיצא הקול שנעשה הפעור בפני עדים והכלו להם למדינת היום, אף על-גב דליכא עדים בפנינו, פיון דאיכא קלא דעדים בעד אסתן וסקול יצא מעקרא על ידי עדים כשרים, מורדים אותו מהתמנותו, אבל רגנה שלא בעדים, אלא הקול יצא מעקרא על ידי עבר ושפחה נגשים, בהא לא מורדין אותו, אם לא דנמצא איהו יחידים דמוחים בו וכו'. וקלא דלא פסיק קלא, אם יום ומצוה קלה לעז עליו כל העיר, ואין לו אויבים בעיר שנוכל לאמר נעקום שמהם והציאו קול [בכמות בה ע"א]. ובתשובת מהר"ק סימן קפח משמע דלא נקרא קלא דלא פסיק

משנה ברורה

ודוקא אם המצוה מתקין על ידי אחר, אבל אם המצוה תבטל לגמרי, כגון הכנסת אורחים או התקנת תלמוד-תורה, ויש בידו למחות, בודאי מתקב למחות כדי להתחייב המצוה, שהרי מדינא כופין על ענינים כאלו, כמבאר בחשן משפט בסימן קסג סעיף א בהג"ה וסוף סעיף ג: **(סו) אין עונין**. שאין (סי) זה מברך אלא מנא"ל⁷⁴, שנאמר "בצע ברה נאצי ה"י: **כג (סו) שכר שליח צבור**. ובסימן זה סעיף כא שפוסק דחציו לפי ממונו וחציו לפי נפש⁷⁵, עין בספר אליהו רבא שמתלק דבתון שאני⁷⁶, עין שם; ובבאר הגר"א משמע שהמחבר חזר בו ופסק שם בהג"ה שבכאן: **(סח) מקפת הקהל**. שנגבית לפי הממונו: **(סט) חציו וכו'**. פי יש (נו) סבא לומר שהעני צריך להסתן כמו העשיר, ויש לפעמים שהעשירים נותנים יותר ממונו להסתן שקולו ערב יותר, גם שהעני יכול לילך למקום אחר, על-כן עשו פשרה זאת: **(ע) הקהלות**. בדרך-ימשה כתב דמנהג מדינותינו, דל ועשיר נותנין בשוה, וזהו החציו שלפי נפשות, וגם מכל נשואין (ו) מגיע לו כפי נדן והוא החציו שלפי ממונו. ולבוש כתב, דבמקום שאין מנהג יגבו לפי ממונו, עין בחשן משפט סימן קסג סעיף ג בהג"ה⁷⁷ [מ"א]. ועין בדרך-ימשה דמשמע מנה, דאפלו דעת הפוסקים דפוסקים לפי ממונו איננו רק בשכירות השליח צבור ששוכרין אותו לימים נוראים, דבהו סבירא להו לפי ממונו, פי העשירים מחמת עשרם לא יוכלו לצאת מבתיהם ולהניח ריקם, והעניים יכולים לילך על עמים הללו לעיר אחרת, מה שאין כן בשליח צבור ששוכרין על כל השנה אין מחשבין לפי ממונו **(לברד)**: **כד (עא) הוא קודם**. אף על-גב דיתסר להם על ידיה מצות תפלה, שלא יהיה להם מי שיוציאם ידי חובתם, זה שיהיה רב ומורה צדק שיודיעם תורת ה' ומשפטיה (נח) עדיף מן התפלה. ועין בבאר הלכה שכתבנו גדל החיוב בכל עיר לזה. וכתב בתשובות חתם סופר חלק ארתיים סימן רו דכל אנשי העיר מחזיבים לתן לזה⁷⁸, ואין אחד יכול לאמר אין אני צריך לרב ומורה צדק, דמכל מקום צריך לשא בעל עם הצבור, דומיא דכל אנשי העיר מחזיבין לתן על המקנה⁸⁰, עין שם: **(עב) ואם לאו**. רוצה לומר, כיון דבלאו הכי לא יוכל להורות לעם

האף שיתנהגו על-פי התורה⁸¹, שליח צבור קודם, שיוציאם (נט) על-גב-פנים ידי חובתם בתפלה: **כה (עג) חזן מאמנותו**⁸². והוא הדין **(ס)** לכל התמנות במקום שלא נהגו למנות לזמן ידוע, והשעם, שלא יחשודם (סא) שנמצא בהם פסול: **(עד) בו פסול**. (סב) בעדים. ואז אין מקבלין אותו (סג) עד שישוכם בתשובה שלמה בלי ערמה ומקמה, אבל בשבועה בעלמא שלא ילקח ברכים אלו לא מהני, דבלאו הכי משבע ועומד מהר-סיני הוא: **(עה) ואין מסלקין**. אבל למנותו **(סד) לכתחלה**, אפלו בשביל רגון בעלמא יש למנהג⁸³, ואפלו אם הרגון היה עליו רק בגלגולו, ובלעיל בסעיף ד: **(עו) שנתפס וכו'**. ומכל מקום (סה) יש לחש לקול להושיב בית-דין על פכה. שליח צבור שבתו ונתה תחת בעלה **(סו)** אין למנותו לכתחלה⁸⁴, אף אם נעשה זה אחר שכבר נתמנה, נראה דאין להורידו בשביל זה: **(עז) או שמטר אדם**. שליח צבור המאיים **(סז)** על חברו למסרו לעכו"ם

שער הצינון

(נה) הגר"א: (נו) ט"ז: (נז) פרימקדים: (נח) תשובת הרא"ש: (נט) שם: (ס) נקטת הגדולה: (סא) ב"ית יוסף: (סב) לבוש: (סג) מגן אברהם: (סד) עלת-תמיר ואלהי רבה: (סה) מגן אברהם: (סו) באר היטב, ועין בסימן קכח בבאר היטב ובבדושי ר' עקיבא איגר שם: (סז) כל-בו ואלהי רבה: